

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 47 став 1 точка 6, а согласно со член 20 став 2 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10 и 123/12), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

О Д Л У К А **за задолжителната резерва**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука, Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) ги регулира пресметувањето и исполнувањето на задолжителната резерва на банките и филијалите на странските банки, коишто имаат дозвола за основање и работење, односно дозвола за отворање и работа издадена од гувернерот на Народната банка (во понатамошниот текст: банките) и штедилниците коишто имаат дозвола за основање и работење издадена од гувернерот на Народната банка.

II. ОСНОВА ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

2. Основата за пресметување на задолжителната резерва (во понатамошниот текст: основа за задолжителната резерва) ја сочинуваат обврските на банките во домашна валута, во домашна валута со валутна клаузула и во странска валута (прилог бр. 1 и прилог бр. 2, коишто се составен дел на оваа одлука) и обврските на штедилниците во домашна валута и во домашна валута со валутна клаузула (прилог бр. 1), и тоа:

- депозитите и примените кредити;
- издадените должнички хартии од вредност од страна на банките и штедилниците;
- останати обврски.

Во основата за задолжителната резерва не влегуваат:

- обврските кон банките и штедилниците;
- обврските кон Народната банка;
- обврските врз основа на субординирани и хибридни инструменти коишто, согласно со Методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот пропишана од страна на Народната банка, се дел од дополнителниот капитал на банката, односно штедилницата.

Основата за задолжителната резерва од обврските на банките во домашна валута од став 1 на оваа точка, се намалува за износот на побарувањата врз основа на:

- новоодобрени кредити на нефинансиски друштва од став 4 од оваа точка;
- вложувања во должнички хартии од вредност во домашна валута издадени од нефинансиски друштва од став 4 од оваа точка, во висина на номиналната вредност.

Побарувањата од став 3, алинеи 1 и 2 од оваа точка се однесуваат на нефинансиските друштва - нето-извозници и/или нефинансиските друштва коишто средствата ги користат за финансирање проекти за домашно производство на електрична енергија, за сопствена и/или комерцијална намена.

Под нето-извозници, во смисла на оваа одлука, се подразбираат нефинансиските друштва коишто во претходните дванаесет месеци оствариле поголем девизен прилив врз основа на остварен извоз, од девизен одлив врз основа на остварен увоз.

Под новоодобрен кредит, во смисла на оваа одлука, се подразбира кредитот на нефинансиските друштва коишто имаат просечна класификација на ниво на банкарскиот систем на Република Македонија во категоријата на ризик „А“ или „Б“ (според последно расположливи податоци од Кредитниот регистар на Народната банка), или е обезбеден со првокласни инструменти за обезбедување, согласно со Одлуката за управување со кредитниот ризик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/08, 31/09, 91/11 и 127/12), а којшто е одобрен и исплатен:

- по 1.1.2013 година и сè уште има состојба на последниот ден од календарскиот месец за кој се известува, или
- пред 31.12.2012 година и сè уште има состојба на последниот ден од календарскиот месец за кој се известува, но по 1.1.2013 година банката не ги зголемила банкарските провизии и ја намалила висината на номиналната каматна стапка за најмалку 0,5 п.п..

Должничките хартии од вредност од став 3, алинеја 2 од оваа точка, треба да бидат издадени од нефинансиски друштва коишто имаат просечна класификација на ниво на банкарскиот систем на Република Македонија во категоријата на ризик „А“ или „Б“ (според последно расположливи податоци од Кредитниот регистар на Народната банка).

3. Банките се должни да ја известат Народната банка за состојбите на обврските коишто ја сочинуваат основата за задолжителната резерва, за секој ден од календарскиот месец, најдоцна до последниот работен ден пред почетокот на периодот на исполнувањето.

Банките се должни да ја известат Народната банка и за состојбите на побарувањата од точка 2, став 3 алинеи 1 и 2 од оваа одлука на последниот ден од календарскиот месец за којшто се известува, најдоцна до последниот работен ден пред почетокот на периодот на исполнувањето.

Штедилниците се должни да ја известат Народната банка за состојбите на обврските коишто ја сочинуваат основата за задолжителната резерва, за секој ден од последниот календарски месец во кварталот, најдоцна до последниот работен ден пред почетокот на периодот на исполнувањето.

Обврските во странска валута за секој ден од календарскиот месец и побарувањата во странска валута на последниот ден од календарскиот месец се изразуваат во денари, со примена на средниот курс на Народната банка, којшто важи на последниот ден од календарскиот месец.

Банките го вршат известувањето од ставовите 1 и 2 на оваа точка преку електронскиот систем на Народната банка за задолжителната резерва (во понатамошниот текст: електронскиот систем). Начинот на користење на електронскиот систем е опишан во Техничките инструкции за работа со електронскиот систем на Народната банка за задолжителната резерва.

Штедилниците го доставуваат известувањето од став 3 на оваа точка по пошта, на образец, согласно со прилогот бр. 3 којшто е составен дел на оваа одлука.

4. Основата за задолжителната резерва на банките за одреден период на исполнување се пресметува како просек од обврските за секој ден од календарскиот месец што му претходи на периодот на исполнување. Основата од обврските во странска валута се изразува и во евра, со примена на средниот курс на Народната банка којшто важи на последниот ден од календарскиот месец.

Основата за задолжителната резерва на банките пресметана од обврските во домашна валута на којашто се применува стапката на задолжителна резерва од точка 5 став 1 алинеја 1 од оваа одлука се намалува за износот на побарувањата од точка 2 став 3.

Основата за задолжителната резерва на штедилниците за три последователни периоди на исполнување се пресметува како просек од обврските за секој ден од последниот календарски месец во кварталот што му претходи на првиот од трите периоди на исполнување.

III. СТАПКА НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

5. Стапката на задолжителната резерва за банките изнесува:

- 10% за обврските во домашна валута;
- 20% за обврските во домашна валута со валутна клаузула;
- 13% за обврските во странска валута.

По исклучок на став 1 од оваа точка, стапката на задолжителната резерва изнесува 0% за:

- обврските кон физички лица во домашна валута, во домашна валута со валутна клаузула и во странска валута со договорна рочност над две години;
- обврските врз основа на репо-трансакции во домашна валута;
- обврските врз основа на издадени должнички хартии од вредност во домашна валута и оригинален рок на достасување од најмалку две години, во висина на номиналната вредност.

На депозитите коишто спаѓаат во обврските од став 2 алинеја 1 од оваа точка, се применува стапката на задолжителна резерва од 0%, доколку согласно со договорните услови:

- не постои можност за предвременно повлекување на депозитот од страна на физичкото лице пред истекот на договорниот рок на орочување; или
- е предвидено предвременно повлекување на депозитот пред истекот на договорниот рок на орочување со раскинување на договорот во целост и пресметување камата со примена на каматна стапка којашто не е повисока од 1/4 од важечката каматна стапка на депозитот, за периодот од датумот на орочување/преорочување до датумот на повлекување на депозитот.

6. Стапката на задолжителната резерва за штедилниците изнесува 2,5%.

IV. ПРЕСМЕТКА НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

7. Задолжителната резерва на банките во денари се пресметува како збир од:

- износот добиен со примена на стапките од точка 5 став 1 алинеја 1 и став 2 од оваа одлука на основата од обврските во домашна валута;

- износот добиен со примена на стапките од точка 5 став 1 алинеја 2 и став 2 алинеја 1 од оваа одлука на основата од обврските во домашна валута со валутна клаузула; и
- 23% од износот добиен со примена на стапките од точка 5 став 1 алинеја 3 и став 2 алинеја 1 од оваа одлука на основата од обврските во странска валута.

8. Задолжителната резерва на банките во странска валута изнесува 77% од износот добиен со примена на стапките од точка 5 став 1 алинеја 3 и став 2 алинеја 1 од оваа одлука на основата од обврските во странска валута.

9. Банката ја потврдува пресметаната задолжителна резерва преку електронскиот систем најдоцна еден работен ден пред почетокот на периодот на исполнување на задолжителната резерва. Доколку банката не ја потврди пресметката во предвидениот рок, задолжителната резерва утврдена за тој период на исполнување е конечна.

10. Задолжителната резерва на штедилниците се пресметува со примена на стапката од точка 6 од оваа одлука на основата за задолжителна резерва.

V. ИСПОЛНУВАЊЕ НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

11. Банката ја исполнува задолжителната резерва во денари доколку просечната дневна состојба на сметката на банката кај Народната банка за периодот на исполнување е најмалку еднаква на пресметаната задолжителна резерва, согласно со точка 7 од оваа одлука.

На дневна основа, банката може целосно да ја користи задолжителната резерва во денари.

12. Банката ја исполнува задолжителната резерва во евра доколку дневната состојба на издвоените средства на банката на девизна сметка на Народната банка во странство е најмалку еднаква на пресметаната задолжителна резерва, согласно со точка 8 од оваа одлука.

13. Штедилницата ја исполнува задолжителната резерва во денари доколку дневната состојба на издвоените средства на штедилницата на посебната сметка за задолжителната резерва во Народната банка е најмалку еднаква на пресметаната задолжителна резерва, согласно со точка 10 од оваа одлука.

14. Народната банка го утврдува периодот на исполнување на задолжителната резерва во денари и во евра, за банките и штедилниците, во индикативен календар на периоди на исполнување на задолжителната резерва за тековната година.

Календарот се објавува најмалку еден месец пред почетокот на тековната година на интернет-страницата на Народната банка.

VI. НАДОМЕСТ НА ЗАДОЛЖИТЕЛНАТА РЕЗЕРВА

15. Стапката на надомест на задолжителната резерва во денари изнесува 1,00% на годишно ниво.

Стапката на надомест на задолжителната резерва во евра изнесува 0,10% на годишно ниво.

16. Народната банка го пресметува надоместот на исполнетата задолжителна резерва најмногу до висината на задолжителната резерва, согласно со точка 7, 8 и 10 од оваа одлука, со примена на следнава формула:

$$N = \frac{ZR \cdot n \cdot d}{100 \cdot 360}$$

каде што:

N - надомест на задолжителната резерва за периодот на исполнување;

ZR - износ на исполнетата задолжителна резерва;

n - стапка на надомест;

d - број на денови во периодот на исполнување.

Надоместот се плаќа по истекот на периодот на исполнување.

17. Доколку Народната банка утврди дека задолжителната резерва на банката или штедилницата за одреден период на исполнување е пониска од задолжителната резерва пресметана согласно со точките 4, 7, 8 и 10 од оваа одлука, заради погрешни податоци за основата за задолжителна резерва, банката односно штедилницата е должна да издвои фиксен износ во висина на оваа разлика, на посебна сметка на Народната банка во времетраење за конкретниот период на исполнување. Народната банка не плаќа надомест на издвоениот износ.

Доколку Народната банка утврди дека задолжителната резерва на банката или штедилницата за одреден период на исполнување е повисока од задолжителната резерва пресметана согласно со точките 4, 7, 8 и 10 од оваа одлука, заради погрешни податоци за основата за задолжителна резерва, банката односно штедилницата е должна да го врати исплатениот надомест пресметан на износот во висина на оваа разлика, во рок од осум дена од денот на настанувањето на обврската.

VII. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

18. Народната банка пресметува и наплаќа законска казнена камата за неисполнување на задолжителната резерва од страна на банките и штедилниците.

Банките и штедилниците се должни да ја платат законската казнена камата во рок од осум дена од денот на настанувањето на обврската.

Народната банка може да преземе и други мерки во случај на непочитување на одредбите од оваа одлука.

VIII. ЗАДОЛЖИТЕЛНА РЕЗЕРВА ПРИ СТАТУСНИ ПРОМЕНИ И ОДЗЕМАЊЕ ДОЗВОЛА НА БАНКА/ШТЕДИЛНИЦА

19. Народната банка може да исклучи банка/штедилница од исполнувањето на задолжителната резерва од првиот ден на периодот на исполнување, доколку на банката/штедилницата ѝ е одземена дозволата за основање и работење во текот на тој период.

20. Во случај на спојување или присоединување на банки во текот на периодот на исполнување, задолжителната резерва се пренесува на новата банка, односно на банката којашто продолжува да работи. Исполнувањето на задолжителната резерва претставува збир на исполнувањето на задолжителната резерва на банките коишто се спојуваат или се присоединуваат.

21. Во случај на поделба на банка во текот на периодот на исполнување, задолжителната резерва се пренесува на новите банки. Секоја банка презема дел од задолжителната резерва што претставува соодветен сооднос од вкупната основа за задолжителната резерва на банката што е поделена. Истиот сооднос се применува и при исполнувањето на задолжителната резерва.

22. Во случај на спојување на штедилници заради формирање банка, присоединување на штедилници кон банка или преобразба на штедилница во банка во текот на периодот на исполнување, задолжителната резерва на штедилниците за тековниот период на исполнување се пренесува во еднаков износ на новата банка, односно на банката којашто продолжува да работи. Задолжителната резерва до крајот на тековниот период се исполнува на просечно ниво.

IX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

23. Основата за задолжителната резерва од обврските на банките во домашна валута од точка 2 став 1 се намалува за износот на побарувањата од точка 2 став 3 алинеи 1 и 2 од оваа одлука, коишто се одобрени и исплатени заклучно со 31.12.2014 година, како и по истекот на овој рок доколку банката сè уште има состојба на овие побарувања на последниот ден од календарскиот месец за кој се известува.

24. Со денот на започнувањето со примена на оваа одлука, престанува да важи Одлуката за задолжителна резерва („Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/11).

25. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1.1.2013 година.

**О бр. 02-15/XII-1/2012
29 ноември 2012 година
Скопје**

**Гувернер
и претседавач
на Советот на Народната банка на
Република Македонија
Димитар Богов**

ПРИЛОГ бр. 1

Листа на обврски во домашна валута и во домашна валута со валутна клаузула:

Обврски кон добавувачите и други обврски

2249 Добиени аванси во денари - добиени аванси за други намени

Тековни сметки во денари

800 Нефинансиски друштва
801 Држава
802 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата
8053 Финансиски друштва - осигурителни друштва
8054 Финансиски друштва - пензиски фондови
8055 Финансиски друштва - други финансиски друштва
807 Домаќинства
808 Нерезиденти
809 Ограничени тековни сметки

Депозити по видување во денари

810 Нефинансиски друштва
811 Држава
812 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата
8153 Финансиски друштва - осигурителни друштва
8154 Финансиски друштва - пензиски фондови
8155 Финансиски друштва - други финансиски друштва
817 Домаќинства
818 Нерезиденти
819 Ограничени депозити по видување

Орочени депозити во денари

820 Нефинансиски друштва*
821 Држава*
822 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8253 Финансиски друштва - осигурителни друштва*
8254 Финансиски друштва - пензиски фондови *
8255 Финансиски друштва - други финансиски друштва*
827 Домаќинства*
828 Нерезиденти*

Обврски врз основа на издадени хартии од вредност во денари и во денари со валутна клаузула

830 Издадени должнички хартии од вредност во денари
831 Издадени должнички хартии од вредност во денари со валутна клаузула

Обврски врз основа на кредити во денари

840 Нефинансиски друштва*
841 Држава*
842 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8453 Финансиски друштва - осигурителни друштва*
8454 Финансиски друштва - пензиски фондови*
8455 Финансиски друштва - други финансиски друштва*
848 Нерезиденти *

Орочени депозити и депозити по видување во денари со валутна клаузула

860	Нефинансиски друштва*
861	Држава*
862	Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8653	Финансиски друштва - осигурителни друштва*
8654	Финансиски друштва - пензиски фондови *
8655	Финансиски друштва - други финансиски друштва*
867	Домаќинства*
868	Нерезиденти*

Обврски врз основа на кредити во денари со валутна клаузула

870	Нефинансиски друштва*
871	Држава*
872	Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
8753	Финансиски друштва - осигурителни друштва*
8754	Финансиски друштва - пензиски фондови *
8755	Финансиски друштва - други финансиски друштва*
878	Нерезиденти*

Финансиски лизинг во денари и во денари со валутна клаузула

880	Нефинансиски друштва
8853	Финансиски друштва - осигурителни друштва
8854	Финансиски друштва - пензиски фондови
8855	Финансиски друштва - други финансиски друштва
888	Нерезиденти
8890	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - нефинансиски друштва
88953	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - финансиски друштва - осигурителни друштва
88954	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - финансиски друштва - пензиски фондови
88955	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - финансиски друштва - други финансиски друштва
8898	Финансиски лизинг во денари со валутна клаузула - нерезиденти

* Со исклучок на сметките за акумулирана амортизација.

ПРИЛОГ бр. 2

Листа на обврски во странска валута:

Обврски кон добавувачите и други обврски

- 2250 Добиени аванси во странска валута - добиени аванси во странска валута од странски банки
- 2259 Добиени аванси во странска валута - останати добиени аванси во странска валута

Пресметани расходи, разграничени приходи и времени сметки

- 295 Други трансакциски сметки

Тековни сметки во странска валута

- 700 Нефинансиски друштва
- 701 Држава
- 702 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата
- 70511 Финансиски друштва - банки - лоро покриени акредитиви и гаранции во странска валута
- 70512 Финансиски друштва - банки - покретија врз основа на чекови и кредитни писма во странска валута
- 7053 Финансиски друштва - осигурителни друштва
- 7054 Финансиски друштва - пензиски фондови
- 7055 Финансиски друштва - други финансиски друштва
- 707 Домаќинства
- 708 Нерезиденти
- 709 Ограничени тековни сметки во странска валута

Специјални сметки во странска валута

- 712 Специјални сметки на правните субјекти во странска валута
- 719 Други средства на правните лица во странска валута

Депозити во странска валута

- 720 Нефинансиски друштва*
- 721 Држава*
- 722 Непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата*
- 7253 Финансиски друштва - осигурителни друштва*
- 7254 Финансиски друштва - пензиски фондови*
- 7255 Финансиски друштва - други финансиски друштва*
- 727 Домаќинства*
- 728 Нерезиденти*

- 73 **Обврски врз основа на издадени хартии од вредност во странска валута**

Обврски врз основа на кредити во странска валута

- 7401 Резиденти - држава*
- 74051 Резиденти - финансиски друштва - останати финансиски друштва*
- 7409 Резиденти - останати сектори*
- 748 Нерезиденти*

Финансиски лизинг во странска валута

- 780 Нефинансиски друштва
- 7853 Финансиски друштва - осигурителни друштва

7854	Финансиски друштва - пензиски фондови
7855	Финансиски друштва - други финансиски друштва
788	Нерезиденти

* Со исклучок на сметките за акумулирана амортизација.

Седмийте

Сметка	Опис	Сите датуми во месецот																															Вкупно	Основа за задолжителна резерва (Вкупно / број на календарски денови)	Задолжителна резерва (основа за задолжителна резерва * пропишана стапка/100)	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31				
		Вкупно																																		

Печат и потпис на овластено лице

*При пополнувањето на образецот се внесуваат само состојбите на сметките од прилог 1 на кои штедилниците имаат евидентирано книговодствени состојби.